

První Velikonoce

Texty na tento týden

Ex 11,1–10; Mí 6,8; Ex 12,1–30; 1K 5,7; Ex 13,14–16; Žd 11,28

Základní verš

„Až se vás pak vaši synové budou ptát, co pro vás tato služba znamená, odpovíte: ‚Je to velikonoční obětní hod Hospodinův. On v Egyptě pominul domy synů Izraele. Když udeřil na Egypt, naše domy vysvobodil.‘ Lid padl na kolena a klaněl se.“ (Ex 12,26.27)

Na Egypt se chystá desátá a poslední rána. Faraón dostal poslední varování a musí učinit konečné rozhodnutí. Je to otázka života nebo smrti. V sázce není jen život jednotlivce, ale i blaho rodin a celého národa. Faraón a jeho úředníci mají v rukou osud mnoha lidí. Jeho postoj k živému Bohu Izraele rozhodne nejen o jeho budoucnosti, ale i o budoucnosti celého národa.

Jak se cítíte, když na vás doléhá tíha okolností? Co uděláte, když musíte rozhodnout a důsledky mohou výrazně ovlivnit nejen váš život, ale i životy lidí kolem vás?

Bůh je vždy ochoten a připraven dát nám moudrost, poznání a sílu, abychom udělali to, co je správné (1K 1,30; Fp 2,13).

Problém je tedy v něčem jiném. Je naše vlastní tvrdohlavé srdce připravené a ochotné dělat to, co je správné? Často víme, co je třeba, ale bráníme se a nechceme to udělat. Biblické záznamy ukazují, jak odmítnutí jednoho člověka podřídit se Bohu, a to i tváří v tvář zdrcujícím důkazům, přineslo tragédii a bolest obrovskému množství dalších lidí. Nejen historie nás učí, že se to stává velmi často.

Osnova lekce

V této lekci budeme sledovat přípravy na poslední, desátou ránu, která měla postihnout Egypt, a ustanovení a slavení Paschy neboli Pesachu (Velké noci, hodů Beránka). Nakonec uvidíme dopad poslední trestající rány na Egypt, která žel stále nezměnila faraónovo srdce.

- ▶ Ex 11,1–10: Oznámení poslední rány (neděle)
- ▶ Ex 12,1–20: Ustanovení Paschy a pokyny k jejímu slavení (pondělí)
- ▶ Ex 12,17–23: Význam krve a nekvašených chlebů (úterý)
- ▶ Ex 12,24–28: Předávání významu Paschy dalším generacím (středa)
- ▶ Ex 12,29.30: Desátá rána a faraónova reakce (čtvrtek)

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

JEŠTĚ JEDNA RÁNA

‘Hospodin řekl Mojžíšovi: „Ještě jednu ránu uvedu na faraóna a na Egypt. Potom vás odtud propustí, nadobro vyhostí, přímo vás odtud vyžene.“ [...] ‘Mojžíš řekl faraónovi: „Toto praví Hospodin: O půlnoci projdu Egyptem. ⁵Všichni prvorození v egyptské zemi zemřou, od prvorozeného syna faraónova, který sedí na jeho trůnu, po prvorozeného syna otrokyně, která mele na mlýnku, i všechno prvorozené z dobytka. ⁶Po celé egyptské zemi se bude rozléhat veliký křik, jakého nebylo a už nebude. ⁷Ale na žádného Izraelce ani pes nezavrčí, ani na člověka ani na dobytče, abyste poznali, že Hospodin podivuhodně rozlišuje mezi Egyptem a Izraelem.“ (Ex 11,1,4–7)

Osobní studium

Prorok Ámos prohlašuje: „Ovšem, Panovník Hospodin nečiní nic, aniž by zjevil své tajemství prorokům, svým služebníkům“ (Am 3,7). Hospodin prostřednictvím proroka Mojžíše zjevil faraónovi, co bude následovat, a bylo to nesmírně vážné varování. Nadcházející události měly být spravedlivým soudem nad pýchou, vykořisťováním, násilím a modloslužbou. To vše bylo příčinou neštěstí, které mělo postihnout Egypt.

Přečti si Ex 11,1–10. Jaké varování dal Bůh, dříve než vykonal rozsudek nad Egyptem?

Bůh dal Egyptu čas – tři dny tmy (Ex 10,23) –, aby se zamyslel nad nedávnými událostmi a jejich významem. Jasně a otevřeně Egypťany varoval. A dal jim také poslední šanci udělat správnou věc.

V textu Ex 11,8 se však píše, že Mojžíš od faraóna odešel „planoucí hněvem“. Proč by Mojžíš odcházel rozzlobený? Velmi pravděpodobně proto, že si byl vědom dopadu desáté rány. Věděl, že půjde o tragédii, která postihne mnoho nevinných lidí – to vše kvůli tvrdosti faraónova srdce.

Číslo deset hraje v biblické symbolice důležitou roli. Deset představuje plnost nebo

úplnost. (Například deset přikázání lze považovat za úplné zjevení Božího mravního zákona.) Deset egyptských ran ukazuje plné vyjádření Boží spravedlnosti a odplaty.

Bůh je soudce. Vystupuje proti pýše, nespravedlnosti, diskriminaci, povýšenosti, vykořisťování, krutosti a sobectví. Je na straně trpících, zneužívaných, týraných a pronásledovaných. Bůh nakonec udělá to, co je spravedlivé, aby i tím projevil svou lásku. (Viz Ž 2,12; Ž 33,5; Ž 85,11,12; Ž 89,15; Ž 101,1; Iz 16,5 a Jr 9,24.)

I my bychom se měli ze všech sil snažit zrcadlit Boží lásku a spravedlnost. Naše přirozenost nás však často vede k jednomu ze dvou extrémů. Z „lásky“ zavíráme oči před křivdami, před nespravedlností, kterou je třeba napravit. Nebo se rozhodneme pro „spravedlnost“, která však v našem podání působí krutě, nemilosrdně a bezcitně. Ani jeden z těchto extrémů není správný. Při rozhodování bychom se měli řídit ideálem zaznamenaným prorokem Micheášem: „Človče, bylo ti oznámeno, co je dobré a co od tebe Hospodin žádá: jen to, abys zachovával právo, miloval milosrdenství a pokorně chodil se svým Bohem“ (Mi 6,8).

Aplikace

Pokud se nemůžeme rozhodnout vyváženě a nestranně (je otázkou, zda jsme něčeho takového vůbec schopni), je lepší chybovat na straně milosrdenství než na straně spravedlnosti. Souhlasíte s tímto tvrzením? Proč?

HOD BERÁNKA

¹²Tu noc projdu egyptskou zemí a všechno prvorozené v egyptské zemi pobiji, od lidí až po dobytka. Všechna egyptská božstva postihnu svými soudy. Já jsem Hospodin. ¹³Na domech, v nichž budete, budete mít na znamení krev. Když tu krev uvidím, pomínu vás a nedolehne na vás zhoubný úder, až budu bít egyptskou zemi. ¹⁴Ten den vám bude dnem pamětním, budete jej slavit jako slavnost Hospodinovu. Budete jej slavit po všechna svá pokolení. To je provždy platné nařízení. (Ex 12,12–14)

Osobní studium

Přečtete si Ex 12,1–20. Jaké konkrétní pokyny dal Bůh Mojžíšovi a Áronovi, než měl Izrael opustit Egypt? Jak těmto pokynům rozumíte?

Bylo by rozumné čekat, že Bůh dá Mojžíšovi a Áronovi pokyny, jak zorganizovat odchod z Egypta – jak se postarat o jídlo, co si mají zabalit, jak zajistit logistiku a pomoc pro staré lidi, matky s malými dětmi, zvířata atd. Překvapivě však slyšíme něco jiného. Bůh jim říká, jak mají slavit Paschu. Izraelci se tedy nemají soustředit na to „jak“, ale na to „kdo“. Mají se soustředit na uctívání Hospodina, který je chce vykoupit. Všechno ostatní přijde později, až nastane ten správný čas.

Každá rodina měla připravit beránka (nebo kůzle) a nic se nesmělo vyhodit. Každý musel sníst svou porci, a pokud rodina nemohla sníst celé jehně, měla se o ně podělit s jinou rodinou.

Přečtete si Ex 12,13.14. Co udělal Hospodin pro svůj lid, když přišla poslední rána? Co tato událost symbolizuje?

Vyjítí z Egypta se mělo slavit pravidelně každý rok. Nebyla to jen připomínka toho, co Bůh udělal pro ty, kdo vyšli z Egypta. Slavení Paschy mělo být zpřítomněním Božího osvobozujícího činu pro současnou generaci. Měla to být živá zkušenost pro všechny Židy.

Verše 12 a 13 vysvětlují význam Paschy tím, že Boží soud zkázy „pomine“ (přeskočí) Izraelce. Proto si měli připomínat paschu (v českém pojmenování Velikonoce je připomenuta „velká noc“, která se v našem chápání překrývá se svátkem Kristova zmrtvýchvstání).

Zkáza „přeskočila“ izraelské domy, jejichž vchody byly označeny krví beránka, znamením života a spasení. Hebrejský výraz *pasach* doslova znamená „přeskočit“, „obejít“ nebo „přejít“.

Slavení Paschy mělo každému Izraelci připomínat mocné a milostivé Boží činy, které Hospodin vykonal pro svůj lid. Tato slavnost pomáhala Židům uchovat si národní identitu a zpečetit jejich náboženské přesvědčení.

Aplikace

Proč je důležité pamatovat na všechno dobré, co pro nás Bůh udělal v minulosti, a věřit, že pro nás má něco stejně dobrého připraveno i do budoucna?

PASCHA

¹⁷Budete dbát na ustanovení o nekvašených chlebech, neboť právě toho dne jsem vyvedl vaše oddíly z egyptské země. Na tento den budete bedlivě dbát. To je provždy platné nařízení pro všechna vaše pokolení. ¹⁸Od večera čtrnáctého dne prvního měsíce budete jíst nekvašené chleby až do večera jedenadvacátého dne téhož měsíce. ¹⁹Po sedm dní se nenajde ve vašich domech kvas. Každý, kdo by jedl něco kvašeného, bude vyobcován z pospolitosti Izraele, i host a domorodec. ²⁰Nebudete jíst nic kvašeného. Ve všech svých obydlích budete jíst nekvašené chleby.“ (Ex 12,17–20)

Osobní studium

Přečtěte si Ex 12,17–23. Jakou roli hrála krev v tomto nově zavedeném svátku?

Krev obětovaného zvířete je klíčovým prvkem svátku Pascha. Ti, kdo se této slavnosti účastnili, potírali krví zabitého beránka zárubně dveří svých domů. Tímto způsobem projevovali svou důvěru v Boha a věřili, že je vysvobodí z toho, čemu budou vystaveni lidé, kteří nejsou chráněni krví.

Jak působivé vyjádření evangelia!

Velikonoční beránek musel být bez vady, protože ukazoval na Ježíše Krista, Beránka Božího, „který snímá hřích světa“ (J 1,29). Krev beránka hrála klíčovou roli: symbolizovala ochranu a byla znamením života v době smrti.

„Na domech, v nichž budete, budete mít na znamení krev. Když tu krev uvidím, pomenu vás a nedolehne na vás zhoubný úder, až budu bít egyptskou zemi“ (Ex 12,13).

„Evangelium“ spojené se slavením Paschy (Pesachu) poukazovalo nejen na vysvobození z otroctví a odchod do zaslíbené země,

ale také na oběť Ježíše Krista za naše hříchy a jeho zásluhy, které se vztahují na všechny, kdo jsou „přikryti“ jeho krví.

O několik století později apoštol Pavel v souvislosti s tímto svátkem napsal: „Odstraňte starý kvas, abyste byli novým těstem, vždyť vám nastal čas nekvašených chlebů, neboť byl obětován náš velikonoční beránek, Kristus“ (1K 5,7).

Kvas se používal k přípravě různých druhů těsta. Poprvé se o kvasu v Bibli mluví v souvislosti s přípravou nekvašeného chleba v předvečer odchodu Izraelců z Egypta. Ti museli ze svých domovů všechen kvas odstranit (Ex 12,8.15–20; Ex 13,3–7). V tomto konkrétním kontextu byl kvas symbolem hříchu (1K 5,6–8). Proto se nesměl používat po celý týden, kdy se slavil Pesach.

Nekvašené chleby jsou symbolem Mesiáše, který překonal všechna pokušení a dal za nás svůj život (J 1,29; 1K 5,7; Žd 4,15). „Svazek yzopu“, který byl namočen v krvi, symbolizoval Boží očišťující milost (Ž 51,9). V poselství svátku se tedy zjevuje a představuje Ježíšovo vykupitelské dílo.

Aplikace

Co nás o hrůze hříchu učí skutečnost, že proto, aby byl napraven a odstraněn, musela být prolita Kristova krev?

PŘEDÁVÁNÍ POCHODNĚ

²⁴Dbejte na toto ustanovení. To je provždy platné nařízení pro tebe i pro tvé syny. ²⁵Až přijдете do země, kterou vám Hospodin dá, jak přislíbil, dbejte na tuto službu. ²⁶Až se vás pak vaši synové budou ptát, co pro vás tato služba znamená, ²⁷odpovíte: „Je to velikonoční obětní hod Hospodinův. On v Egyptě pomínil domy synů Izraele. Když udeřil na Egypt, naše domy vysvobodil.“ Lid padl na kolena a klaněl se. ²⁸Izraelci pak odešli a učinili přesně tak, jak Hospodin Mojžíšovi a Áronovi přikázal. (Ex 12,24–28)

Osobní studium

Žalmista nám říká, jak mohou naše děti poznat Boha a jeho láskyplnou péči: „Všechna pokolení chválí tvoje skutky zpěvem, hlásají tvé bohatýrské činy“ (Ž 145,4). Jedna rodina by měla vyprávět druhé rodině o Bohu, jeho úžasných skutcích a jeho učení, a to vše s cílem předat biblické poznání dalším generacím.

Které skutečnosti v našem úvodním textu (Ex 12,24–28) jsou pro nás dnes důležité?

Rodiče měli být v Izraeli prvními učiteli svých dětí. Měli svým potomkům vyprávět příběh o vyjití z Egypta. Toto vyprávění jim neměli podávat jen jako historickou událost z dávné minulosti, ale jako vlastní zkušenost. Oslavou Pesachu se měli ztotožnit se svými předky, znovu prožívat tento příběh a přenést jeho význam do současnosti. Otec měl říci: „Byl jsem v Egyptě, viděl jsem egyptské rány a porážku jejich bohů, a byl jsem vysvobozen.“ Dvakrát je v Tóře zdůrazněno, jak mají rodiče odpovídat na otázky svých dětí ohledně Pesachu (viz Dt 6,6–8 a Ex 13,14–16).

Stojí za povšimnutí, že v době, kdy Izraelci dostali pokyn oslavovat své vysvobození z Egypta, byli ještě v Egyptě. Celá oslava tedy byla výrazem víry. Když Mojžíš lidu řekl, co mají při této slavnosti dělat a jaký

to má význam, „lid padl na kolena a klaněl se“ (Ex 12,27). Vyjádřili tak úctu svému Spasiteli a pak začali jednat podle Mojžíšových pokynů.

V Deuteronomiu Izraelcům připomíná, že mají vyprávět příběh o vyjití z Egypta, aby jej mohli přijmout jako svou vlastní cestu. Všimněte si kolektivního tónu tohoto vyprávění a také důrazu na současnou zkušenost: „Ty pak promluvíš před Hospodinem, svým Bohem, takto: Můj otec byl Aramejec bloudící bez domova, sestoupil do Egypta a s hrstkou lidí tam pobýval jako host. Tam se stal velikým, zdatným a početným národem. Ale Egypťané s námi zle nakládali, trýznili nás a tvrdě nás zotročovali. Tu jsme úpěli k Hospodinu, Bohu našich otců, a Hospodin nás vyslyšel, shlédl na naše pokoření, plahočení a útlak. Hospodin nás vyvedl z Egypta pevnou rukou a vztaženou paží, za veliké hrůzy, se znameními a zázraky, a přivedl nás na toto místo a dal nám tuto zemi, zemi oplývající mlékem a medem“ (Dt 26,5–9).

Když rodiče vyprávějí svým dětem o událostech exodu (nebo o jiných událostech z posvátných dějin), pomáhají tím nejen dětem, ale i sami sobě nově pochopit, co Bůh udělal pro ně a pro celý národ. Vyprávění příběhů přináší užitek nejen posluchačům, ale i tomu, kdo mluví.

Aplikace

Zamysli se nad svou vlastní cestou víry: jak tě Bůh vedl, jak se o tebe staral nebo jak tě vysvobodil v těžkých chvílích? Jak se o tyto zkušenosti můžeš podělit se svou rodinou, dětmi nebo mladšími věřícími tak, aby i dnes pro ně byla Boží moc a láska skutečná?

BOŽÍ SOUD

²⁹Když nastala půlnoc, pobil Hospodin v egyptské zemi všechno prvorozené, od prvorozeného syna faraónova, který seděl na jeho trůnu, až po prvorozeného syna zajatce v žalářní kobce, i všechno prvorozené z dobytka. ³⁰Tu farao v noci vstal, i všichni jeho služebníci a všichni Egypťané, a v celém Egyptě nastal veliký křik, protože nebylo domu, kde by nebyl mrtvý. (Ex 12,29.30)

Osobní studium

Co říká úvodní text o událostech desáté rány (Ex 12,29.30)? Proč se Bůh zaměřil na prvorozené? (Viz také Žd 11,28.)

Poslední egyptská rána dopadla na prvorozené. Byl to Boží soud nad faraónem, nad všemi egyptskými bohy a nad všemi rodinami, které uctívaly tyto falešné bohy – bezcenné modly odrážející vášně, touhy a obavy lidí.

Jak ukázaly předchozí rány, tyto modly nedokázaly lidi zachránit. Jejich bezcennost se ještě více projevila nyní, při desáté pohromě, která měla pro Egypťany ty nejhorší následky.

„Pýcha každé domácnosti byla zničena. Ovzduší se naplnilo křikem a nářkem. Král a dvořané se trásli. Stáli zděšení a přemoženi hrůzou. Faraonova pýcha, která se opovážila postavit se proti nebi, ležela pokořena v prachu.“ (PP 280; NUD 131)

Faraón představoval největší moc a nejvyššího egyptského boha. Jeho prvorozený

syn byl považován za syna boha. Isis byla bohyní, která chránila děti, Heket byla bohyní, která se starala o ženy při porodu, a Min byl bohem plodnosti (takových bohů bylo mnoho). Všichni tito bohové byli ve srovnání s živým Hospodinem bezmocní. Mojžíš řekl: „Kdo je mezi bohy jako ty, Hospodine? Kdo je jako ty, tak velkolepý ve svatosti, hrozný v chvályhodných skutcích, konající divy?“ (Ex 15,11). Jitro později svědčil: „Nyní jsem poznal, že Hospodin je větší než všichni bohové; odplatil jim podle toho, jak se vypínali nad Izraele“ (Ex 18,11).

Podle Ex 1 Egypťané na faraónův příkaz zabíjeli novorozené syny Izraele, aby Izraelce oslabili, podrobili a ponížili. Nyní Boží trest postihuje prvorozené syny Egypta. Zní to tvrdě, ale lidé sklizejí, co zaseli.

Každé naše rozhodnutí a každý náš čin má své důsledky. Je bolestnou pravdou, že nejsme jediní, kdo nese následky našich špatných činů. Trpí i jiní lidé, často naši nejbližší, kteří se ničeho špatného nedopustili. Taková je však podstata hříchu.

Aplikace

Trpěl jsi někdy za hříchy druhých? Jakým způsobem trpěli druzí za tvoje hříchy? Jaká je v tomto ohledu naše jediná naděje?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Přečtěte si 24. kapitulu „První Velikonoce“ z knihy *Na úsvitu dějin* (PP 273–280; NUD 129–131). „Velikonoce měly být jak památkou, tak i předobrazem. Měly nejen odkazovat zpět k vysvobození z Egypta, ale i poukazovat dopředu na větší vysvobození, které má uskutečnit Kristus vysvobozením svého lidu z otroctví hříchu. Obětní beránek představoval ‚Beránka Božího‘ (J 1,29), v němž je naše jediná naděje na spasení. Apoštol říká: ‚Byl obětován náš velikonoční beránek, Kristus‘ (1K 5,7). Nestačilo, aby byl beránek zabit. Jeho krví musely být potřeny veřeje dveří. Podobně musí člověk pro sebe přijmout zásluhy Kristovy krve. Musíme věřit nejen tomu, že Kristus zemřel za svět, ale také tomu, že zemřel za nás osobně.“ (PP 277; NUD 130)

Židovské rodiny na celém světě dodnes slaví svátek Pesach. Scházejí se ke společné sederové večeři, při níž hlava rodiny čte dětem příběh exodu a poté si pochutnávají na speciálně připraveném jídle. Je úžasné, že se tato tradice zachovala doslova od doby vyjití z Egypta! Pouze sobota jako sedmý den odpočinku, který Židé také dodržují, sahá ještě dále do starověku.

Otázky k rozhovoru

1. *Jak můžeme chápat Hospodinovu „spravedlnost“, když zabil nevinné prvorozené? Jak to můžeme sladit s úžasnou Boží láskou? Uvažujme v tomto kontextu i o potopě. Jak rozumíte těmto Hospodinovým činům?*
2. *Co znamená symbolické prohlášení, že Ježíšova krev nás přikrývá a že jeho krev nás očišťuje od každé nepravosti?*
3. *Přečtěte si tato slova: „Kristovi následovníci musí přijmout Boží slovo za své, aby se stalo hybnou silou jejich života a činů. Kristovou mocí musí být proměněni k jeho obrazu a odrážet Boží vlastnosti.“ (PP 278; NUD 130) Jak prakticky můžeme dovolit Kristu, aby v nás vykonal popsané dílo?*